

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي جَعَلَ مِنَ
النَّارِ سِرًّا وَالَّذِي
جَعَلَ مِنَ الْحَدِيدِ
سَلَامًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ
عَمَّا يُشْرِكُونَ

مروزی بر نحو عربی:

« جلسه هشتم - ۲ اسفند ۱۴۰۲ »

منصوب دوم: « مفعول مطلق »

« مصدرِ فعلِ جمله » است که برای:

بیانِ « تأکید » یا « نوع » یا « دفعاتِ فعل می آید:

و کَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيمًا. (تاکیدی)

تَدُورُ الْأَرْضُ دَوْرَهُ وَاحِدَةً فِي الْيَوْمِ. (عددی)

هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَ زُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا. (نوعی)

A landscape with rolling green hills, a single tree, and a cyan banner with Persian text. The banner contains the text «نکته» in red and «دو» in dark blue, with a colon and double quote on the left.

دو «نکته» :

۱- مفعول مطلق می تواند **جانشین** یا بدل فعل خود شود.

(که دیگر تأکیدی، نوعی، عددی نخواهد بود.)

صبراً على الشدائد (= إصبر على الشدائد).

مانند: حمداً، شكراً، عفواً، أيضاً، أهلاً و سهلاً، عجباً، حقاً،

تَبّاً للخائنين. سبحان الله.

فسُحِقاً لأصحابِ السعير. (مُلک/۱۱) رَحْمَةً لِلْبَائِسِ. (هُود/۴۴)

۲- گاهی «**کلماتِ دیگر**»، جانشینِ مفعولِ مطلق می‌شوند:

مصدرِ هم ریشه: و الله أنبتکم من الأرض نباتاً. (= اینباتاً)

مصدرِ هم معنی: جلسْتُ قَعُوداً. (= جلوساً)

صفت: اذکروا الله کثیراً. (= ذکراً کثیراً)

اسمِ اشاره: قلتُ ذلکَ القولَ.

مضاف: وجاهدوا فی الله حقَّ جهادِهِ. إتقوا الله حقَّ تقَاتِهِ.

کلّ یا بعض: فلا تمیلوا کلَّ المیلِ فتذروها کالمعلقه.

أیّ کمالیه: اجتهدتُ أیَّ اجتهدٍ. (چه کوشش کاملی!)

عدد: فاجلدا کلَّ واحدٍ منهما مائةً جلدۀ.

ضمیر: فانی أعذّبهُ عذاباً لأعذّبهُ أحداً من العالمین. (= لأعذّبُ العذابَ المذكور)

« تمرین »

و تَأْكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا وَ تُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا.
إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزَالَهَا.
ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَ يُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا.
وَ يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا.
وَ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا.
وَ مَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا.
إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا * وَ بُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا.
يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ.
وَ رَتَّلُوا الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا.

منصوب سوم: « مفعول له »

« **مصدري** » است برای بیانِ « **عَلَّتِ وَقُوعِ فَعَلٍ** »،

که در جواب سؤالِ « **لِمَاذَا** » (برای چه؟) می‌آید،

و ترجمهٔ آن،

« **برایِ، به خاطر، به جهتِ** » می‌باشد:

صَلَّيْتُ، (لِمَاذَا؟) **قُرْبَةً** إِلَى اللَّهِ.

المؤمنُ يتركُ المعصيةَ، (لِمَاذَا؟) **حياءً** من الله.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ (لِمَاذَا؟) **اِبْتِغَاءَ** مَرْضَاتِ اللَّهِ.

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ، (لِمَاذَا؟) **خَشِيَةَ** إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ.

قُلْ لَوْ أَنَّكُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي

إِذَا لَأَمْسَكْتُمْ، (لِمَاذَا؟) **خَشِيَةَ** الْإِنْفَاقِ.

« **مفعول له** »، باید « **۵ شرط** » داشته باشد:

۱- از معانی قلبی و ادراکاتِ معنوی باشد. مثل:

(اکراماً، تعظیماً، تحقیراً، خوفاً، رغبت، حیاء، اشتیاقاً، رهبهً، تادیباً، حباً، ریاء، تفقهاً، ابتغاءً و ...)

۲- **زمان** آن با زمانِ وقوعِ فعل، یکی باشد.

۳- **فاعل** آن با فاعلِ جمله، یکی باشد.

۴- « **نکره** » باشد.

۵- با فعلِ جمله، « **هم ریشه** » نباشد.

اگر یکی از آن شروط موجود نباشد، « **غیر صریح** » است،
و با « **حرفِ جر** » می‌آید و « **محلاً منصوب** » می‌باشد:

يجعلون أصابعهم في أذانهم من الصواعقِ حذر الموت.

قام حميد للقراءة. (معرفه)

أكرمك لإكرامك إياي. (هم‌ریشه)

أدبتك لتأديب أمثالك. (هم‌ریشه)

A scenic landscape featuring rolling green hills under a clear sky. A single, dark, leafless tree stands prominently on a ridge. The foreground shows a mix of green grass and yellowish-brown patches, possibly indicating a transition in seasons or different types of vegetation. A bright yellow banner with a white outline is positioned horizontally across the lower middle of the image. The banner contains the Urdu text «تمرین» in red, flanked by blue double-headed arrows. To the left of the text is a blue icon consisting of two circles and a vertical line.

«تمرین»

... وَ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ **تَبْيَانًا** لِكُلِّ شَيْءٍ ... (نحل/١٩٩)

وَ مِنْ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ **ابْتِغَاءَ** مَرْضَاتِ اللَّهِ ... (بقره/٢٠٧)

وَ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ **ابْتِغَاءَ** مَرْضَاتِ اللَّهِ

وَ تَثْبِيثًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ ... (بقره/٢٦٥)

ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ **تَمَامًا** عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَ تَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ

وَ هُدًى وَ رَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ (أنعام/١٥٤)

چهارم:

مفعول فیہ

« **اسمِ منصوبی** » است که:

مفهوم « **فی** » را با خود دارد،

و « **زمان** یا **مکان** وقوع فعل » را

بیان می کند:

زمان: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَفَاعَةَ الْحُسَيْنِ (ع) **يَوْمَ** الْوُرُودِ.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي **لَيْلًا** وَنَهَارًا

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ **لَيْلًا** مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى

مكان: الْجَنَّةُ **تَحْتَ** أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ.

لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي **تَحْتِهَا** الْأَنْهَارُ

وَلَقَدْ خَلَقْنَا **فَوْقَ**كُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَ مَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ

يَدُ اللَّهِ **فَوْقَ** أَيْدِيهِمْ * إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ **عِنْدَ** رَسُولِ اللَّهِ

رایج ترین « مفعول فیه » ها عبارتند از:

ظرفِ مکان:

تحت، فوق، أمام، جنب، عند، وراء، خلف، لدن،
شمال (چپ)، غرب، شرق، یمین (راست)، یسار و ...

ظرفِ زمان:

حین، وقت، لحظه، ساعه، أسبوع، شهر، سنه،
صباحاً، مساءً، عشاءً، أمس، یوم، غداً، لیلاً، نهاراً و ...

المفعول فيه له قسمان :

- ما دل على **زمان** حدوث الفعل
- **مثل** : يوم ، ساعة ، قبل ، بعد

ظرف
زمان

- ما دل على **مكان** حدوث الفعل
- **مثل** : أمام ، خلف

ظرف
مكان

دو « نکته » :

اول: مفعول فیه با ظرف در برخی موارد فرق دارد.

هر مفعول فیه، ظرف است،

اما هر ظرفی، مفعول فیه نیست.

مثال: ذَهَبْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ.

الْمَسْجِدِ: ظرف است اما مفعول فیه نیست،

چون «فی» در تقدیر آن نیست.

دوم: نباید « حرفِ جر » قبل از مفعول فیه بیاید.

و مفعول فیه نباید « نقش دیگری » در جمله بپذیرد:

یومُ الجمعةِ یومٌ مبارکٌ. (یومٌ اول: مبتدا و مرفوع / یومٌ دوم: خبر و مرفوع)

شهدتُ **یومَ المعرکهِ** (یوم: ظرف منصوب است اما « مفعول به » است.)

خرجتُ من البیتِ فی **یومِ الجمعةِ**: (یوم: ظرف است اما مفعول فیه نیست.)

خلقُ اللهُ **اللیلَ** و النهارَ. (لیل: مفعول به. منصوب است. / نهار: معطوف است.)

این ظرف‌ها « هر سه شرط » را دارند و « مفعول فيه » اند:

صباح يوم الجمعة عندی امتحان. لیالی الشتاء نسمعُ ذکریاتِ جدی.

أفضلُ الجهادِ كلمةُ العدلِ عندِ إمامٍ جائرٍ.

قال لبثتُ يوماً أو بعضَ يومٍ. الجنةُ تحتَ ظلالِ السيوفِ.

ما تدری نفسُ ماذا تکسبُ غداً.

إنَّ ممرضاتِ المستشفی ساهراتُ طولَ الليلِ.

A landscape with rolling green hills, a single tree, and a yellow banner with Arabic text. The banner is yellow with a white border and contains the text « مسابقه » in red, flanked by blue symbols. The background shows a green hillside with a single tree and a yellow banner.

« مسابقه »

یک جمله بسازید که هر چهار مفعول در آن باشند:

۱- مفعول به: « اسم یا عبارتی » که فعل بر او واقع شده

۲- مفعول مطلق: « مصدر فعل جمله » است. (تاکیدی، نوعی، عددی)

۳- مفعول له: « مصدری غیر از فعل جمله » است. (به خاطر)

۴- مفعول فیه: « اسمی » است برای بیان زمان و مکان فعل.

خدایا!

« **عقل و قلب** ما را با نورِ **قرآن** »

و کلام اهل البیت صلوات الله علیهم روشن فرما

و « شفاعت » آن عزیزان را روزیمان قرار ده

و در ظهور آخرین حجتت ما را سهیم نما.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

